

ผลของการใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 7 ปี
EFFECTS OF USING QUESTIONS BASED ON BLOOM'S TAXONOMY THEORY ON
CREATIVE THINKING SKILLS OF SEVEN YEAR OLD CHILDREN

นางสาวพิมลวรรณ จิตโตภาษ *

Pimonwan Jittopars

ผศ.ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ **

Asst. Prof. Worawan Hemchayart, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาผลของการสอนโดยใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 7 ปี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กอายุ 7 ปี จำนวน 30 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 6 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยภาษา ฉบับ ก การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กโดยรวมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง โดยค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการทดลองคือ ด้านความคิดยืดหยุ่น (= 17.40) ด้านความคิดละเอียดลออ (= 10.13) ด้านความคิดคล่องแคล่ว (= 10.13) และด้านความคิดริเริ่ม (= 8.13) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการทดลองสูงสุดคือ ด้านความคิดยืดหยุ่น (= 44.23) ด้านความคิดละเอียดลออ (= 37.70) ด้านความคิดคล่องแคล่ว (= 23.93) และด้านความคิดริเริ่ม (= 20.37) ตามลำดับ

*นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: sisterblythe@hotmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: worawan.h@chula.ac.th.

ISSN 1905-4491

Abstract

The purpose of this research was to study the effects of using questions based on Bloom's Taxonomy theory on creative thinking skills of seven year old children. Population was 30 seven year old children. The research duration was 6 weeks. The research instrument was the linguistic creativity test A. The data was statistically analyzed by mean and standard deviation.

The research results found that after the experiment, the mean scores of creativity in overall picture was higher than those of before the experiment. According to each area of creativity, the result showed that before the experiment was flexibility (= 17.40), elaboration (= 10.13), fluency (= 10.13), and originality (= 8.13). The result showed that after the experiment, the area which had the highest mean scores was flexibility (= 44.23), elaboration (= 37.70), fluency (= 23.93), and originality (= 20.37) respectively.

คำสำคัญ: การใช้คำถาม/ ทฤษฎีของบลูม/ ความคิดสร้างสรรค์/ เด็กอายุ 7 ปี

KEYWORDS: USING QUESTIONS/BLOOM'S TAXONOMY THEORY/CREATIVE THINKING SKILLS/ SEVEN YEAR OLD CHILDREN

บทนำ

โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของเด็กเป็นตัววัดที่สำคัญที่สะท้อนถึงการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการใช้คำถามของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชนาภา แสงจำปา, 2551) พบว่า ครูอนุบาลส่วนใหญ่ยังใช้คำถามระดับต่ำ โดยเฉพาะคำถามที่เป็นการทบทวนความจำ คำถามถามนำ คำถามชี้บ่ง คำถามให้บอกความหมาย คำถามให้สังเกต และคำถามเร้าความสนใจ คำถามเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการเน้นย้ำทางด้านเนื้อหาความรู้มากกว่ากระบวนการในการเรียนรู้ของเด็ก หรือกระบวนการฝึกคิดเพื่อเชื่อมโยงความรู้สู่การใช้งานในชีวิตประจำวัน รูปแบบการใช้คำถามของครูที่ขาดความหลากหลายยังเป็นการลดโอกาสในการพัฒนาการคิดของเด็กเช่นกัน หน้าที่ที่สำคัญยิ่งของครูจึงเป็นการฝึกกระบวนการคิดของเด็ก เพื่อเตรียมเด็กสู่การเป็นผู้ที่คิดเป็นและสามารถแก้ปัญหาต่างๆในชีวิตประจำวันได้

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนของเด็กอนุบาลดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กเป็นองค์รวมผ่านกระบวนการเรียนที่ฝึกให้คิดเป็น วิเคราะห์เป็น และสร้างองค์ความรู้ได้ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ประกอบกับนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (2552-2561) ยังคงไว้ซึ่งเป้าหมายที่ชัดเจนในการให้คนไทยมีทักษะในการคิด มีความสามารถในการแก้ปัญหา และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การปรับเปลี่ยนวิธีการสอนใหม่ๆ ให้

สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นความพยายามในการหลีกเลี่ยงการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมๆ ที่มุ่งเน้น การท่องจำ ทำตามคำบอกของครู ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กบรรลุเป้าหมายในการมีทักษะการคิด และมีความสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ครูต้องคำนึงถึงการออกแบบกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็น ศูนย์กลาง เน้นการฝึกกระบวนการคิดผ่านการลงมือกระทำด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทาง ความคิดอย่างเต็มที่ และส่งเสริมการคิดแบบอเนกนัย เป้าหมายดังกล่าวจะบรรลุความสำเร็จได้หากครูให้ ความสำคัญกับการใช้คำถามในการกระตุ้นให้เด็กคิด การจัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกการใช้คำถาม ประเภททั้ง 8 ประเภท ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระจึงเป็นวิธีการที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาคุณลักษณะเบื้องต้น ในการเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนต่อไป

โครงการศึกษานานาชาติโรงเรียนพอดิมุ่งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียน ทุกระดับชั้น จึงได้จัดโครงการอบรมหลักในการสอนภาษาไทยที่บูรณาการกับวิชาประวัติศาสตร์ให้แก่ครูประจำ ชั้นผู้สอนวิชาภาษาไทยตั้งแต่ระดับอนุบาล 3 จนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หนึ่งในหัวข้อสำคัญของการอบรมครู ประจำชั้นไทยคือ หลักในการใช้คำถามเพื่อพัฒนาการคิดที่หลากหลาย ลักษณะของเด็ก ทั้งนี้ก็เพื่อให้ครูมีความรู้ความ เข้าใจและมีทักษะในการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ หลักสูตรในวิชา ภาษาไทยในโรงเรียนยังได้กำหนดวัตถุประสงค์เชิงเนื้อหาให้เด็กต้องมีความสามารถในการนำสิ่งที่เรียนมา ประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่างๆ สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถประเมินค่าวรรณกรรมหรือ วรรณคดี รวมทั้งการคิดเชิงสร้างสรรค์ ทักษะดังกล่าวเหล่านี้เป็นทักษะที่นำไปสู่การคิดขั้นสูง จากประสบการณ์ การทำงานเป็นครูในโรงเรียนดังกล่าวของผู้วิจัย 4 ปี พบว่า การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ส่วนใหญ่ ไม่ได้มุ่งเน้นการฝึกให้เด็กคิด การจัดการเรียนการสอนของครูจึงจำเป็นต้องคัดสรรวิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนา เด็ก การจัดการเรียนการสอนโดยใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการส่งเสริม ความสามารถในการคิดของผู้เรียน ประกอบกับการตั้งประเด็นคำถามให้เด็กได้เชื่อมโยงการคิดและสื่อสารผ่าน ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ยังช่วยปลูกย้ำความรู้ความเข้าใจให้เด็กได้พัฒนาความสามารถใน การคิดที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นกว่าเดิม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูมที่มีต่อความคิด สร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กต่อไป

คำถามการวิจัย

การสอนโดยใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูมมีผลให้ความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างไร อย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลของการสอนโดยใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กด้าน ความคิดริเริ่ม ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดละเอียดลออ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้คำถามในชั้นเรียน ประเภทของคำถาม เทคนิคในการใช้คำถาม ทฤษฎี Bloom's Taxonomy ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนอนุบาล พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ในเด็ก เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. การกำหนดประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กอายุ 7 ปี ที่เข้าร่วมในโครงการศึกษานานาชาติ โรงเรียนพอดิ (นามสมมุติ) ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) เป็นโรงเรียนที่ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการทำวิจัยทางการศึกษา
- (2) เป็นโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรของประเทศสหรัฐอเมริกา
- (3) เป็นโรงเรียนที่เด็กมีความสามารถในการสื่อสารภาษาไทย
- (4) เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยวันละ 1 คาบ

3. การจัดทำแผนการสอน

ผู้วิจัยจัดทำแผนการสอนโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับวิธีการเขียนแผนการสอน เทคนิคและวิธีการสอนภาษาไทย มโนทัศน์เกี่ยวกับหลักภาษาไทย หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนพอดิ และเนื้อหาสาระวิชาภาษาไทย

3.2 เขียนแผนการใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูม จำนวน 30 แผน ซึ่งแต่ละแผนประกอบด้วยวัตถุประสงค์ มโนทัศน์ เนื้อหา กระบวนการสอน สื่อการเรียนรู้ และการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ โดยกระบวนการสอนมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1) การสร้างแรงจูงใจคือ การนำเสนอกิจกรรมหลากหลายรูปแบบที่บูรณาการคำถามที่ให้จดจำข้อมูล หรือคำถามบรรยายสิ่งที่เห็น หรือคำถามที่ให้คาดเดาล่วงหน้า

2) การสร้างมโนทัศน์คือ ขั้นตอนของการให้ความรู้และกิจกรรมที่สอดแทรกคำถามที่ให้อธิบายเหตุและผล หรือคำถามที่ให้เด็กได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย หรือคำถามที่ให้เปรียบเทียบและค้นหาความสัมพันธ์ หรือคำถามที่ให้เด็กตอบอย่างหลากหลาย

3) การฝึกปฏิบัติคือ การให้เด็กทำแบบฝึกหัดหลากหลายลักษณะที่มุ่งเน้นการตอบคำถามปลายเปิด ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่มย่อย

4) การสรุปคือ การให้เด็กแสดงความคิดเห็นหรือสำรวจความรู้สึกตนในการประเมินกิจกรรมที่ชื่นชอบในแต่ละวัน

3.3 ผู้วิจัยนำแผนการใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูมเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ถูกต้องของทางภาษา ความเหมาะสมของกิจกรรม และระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม จากนั้นปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งเพื่อนำไปใช้จริง

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดการคิดอย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยภาษาของ Torrance ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยโดยอารี พันธุ์ณี (2540) แบบวัดการคิดอย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยภาษา ฉบับ ก มีโครงสร้างและลักษณะเป็นภาพและคำถามที่เด็กตอบให้มากที่สุด在规定时间内 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างและลักษณะของแบบวัดการคิดอย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยภาษา ฉบับ ก

รายการ	ข้อที่	น้ำหนัก (ร้อยละ)	รายละเอียด
ด้านความคิดริเริ่ม	1	25	ดูภาพและตั้งคำถามที่เกี่ยวกับภาพ
ความคิดคล่องแคล่ว	2	25	อธิบายประโยชน์ของกล่องกระดาษ
ด้านความคิดยืดหยุ่น	3	25	ดูภาพและอธิบายวิธีการตกแต่งหรือดัดแปลงภาพ
	4		ดูภาพและการคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น
ด้านความคิดละเอียดลออ	5	25	ดูภาพและอธิบายสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพ
	6		ดูภาพและอธิบายผลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมโครงร่างการวิจัยและแบบทดสอบถึงประธานคณะกรรมการอำนวยการโครงการการศึกษานานาชาติ โรงเรียนพอดี เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

5.1 ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนสอน โดยนำแบบวัดการคิดอย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยภาษา ฉบับ ก ไปใช้กับเด็กเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

5.2 ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการสอนที่ใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูม ซึ่งมีผู้วิจัยเป็นผู้สอน ระยะเวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 50 นาที

5.3 ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังสอน โดยนำแบบวัดการคิดอย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยภาษา ฉบับ ก ไปใช้กับประชากรเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

6. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายเชิงเปรียบเทียบ

6.1 นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดการคิดอย่างสร้างสรรค์โดยอาศัยภาษามาหาค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลองและหลังการทดลองของประชากร

6.3 นำเสนอข้อมูลโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลองและหลังการทดลองในรูปแบบการบรรยายเชิงเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องผลของการใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 7 ปี มีดังนี้

หลังการทดลอง ด้านความคิดริเริ่มมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดริเริ่มของเด็กสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 8.13 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 20.37 ด้านความคิดคล่องแคล่วมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดคล่องแคล่วของเด็กสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 10.13 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 23.93 ด้านความคิดยืดหยุ่นมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดยืดหยุ่นของเด็กสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 17.40 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 44.23 ด้านความคิดละเอียดลออมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดละเอียดลออของเด็กสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 10.13 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 37.70

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาผลของการใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 7 ปี ผู้วิจัยได้พบประเด็นสำคัญในการอภิปรายดังนี้

1. พัฒนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอายุ 7 ปี

ผู้วิจัยพบว่า จากผลการทดลองเด็กมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดยืดหยุ่นและความคิดละเอียดลออที่สูงอย่างชัดเจน ข้อคำถามในเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่วัดความคิดสร้างสรรค์ทางด้านความคิดละเอียดลออมีลักษณะข้อคำถามที่ให้เด็กอธิบายสาเหตุและผลของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นคำถามที่กระตุ้นการคิดในด้านความเข้าใจ และข้อคำถามในเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่วัดความคิดสร้างสรรค์ทางด้านความคิดยืดหยุ่นมีลักษณะข้อคำถามที่ให้เด็กตัดแปลง ตกแต่งรูปภาพและคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นคำถามที่กระตุ้นการคิดในการจดจำและการนำไปใช้ เด็กอายุ 7 ปีกำลังอยู่ในวัยที่เริ่มพัฒนาทักษะในการใช้เหตุผล

ในช่วงต้น ดังนั้นคำถามที่ส่งเสริมการคิดในด้านการจดจำ การเข้าใจ และการนำไปใช้จึงเป็นคำถามที่ส่งเสริมการคิดอย่างเหมาะสมตามพัฒนาการของเด็กในช่วงอายุ 7 ปี ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Piaget (1962) ที่กล่าวว่าเด็กในช่วง 2-7 ปี อยู่ในขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Pre-Operational Stage) เป็นช่วงที่เด็กมีเหตุผลเบื้องต้น สามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์หรือมากกว่ามาเป็นเหตุผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน ความคิดรวบยอดของเด็กวัยนี้ยังพัฒนาไม่เต็มที่แต่พัฒนาทางด้านภาษาของเด็กรวดเร็วมาก โดยในขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Pre-Operational Stage) แบ่งย่อยไปอีกว่าขั้นพัฒนาการของเด็กในช่วงอายุ 4-7 ปี อยู่ในขั้นการคิดแบบญาณหยั่งรู้ (Intuitive Thought) เป็นขั้นที่เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ดีขึ้น รู้จักนำความรู้ไปแก้ปัญหา และสามารถนำเหตุผลต่างๆ ไปมาสรุปแก้ปัญหาโดยไม่ต้องวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน จึงกล่าวได้ว่าการมีพัฒนาการทางด้านภาษาที่รวดเร็วของเด็กวัยนี้และเด็กมีความสามารถในการใช้เหตุผลเบื้องต้นได้จึงทำให้เด็กสามารถตอบคำถามในด้านการจดจำ การเข้าใจ และการนำไปใช้ได้ดีกว่าคำถามที่มีความซับซ้อน

2. เทคนิคการตั้งคำถามของครูและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

ผู้วิจัยพบข้อสังเกตว่าการตั้งคำถามในห้องเรียนหากเป็นการตั้งคำถามแบบธรรมดาทำให้เด็กขาดความสนใจ และขาดความกระตือรือร้นในการคิดค้นหาคำตอบ หากเป็นการตั้งคำถามโดยใช้เทคนิคในการเล่นเกมนจะช่วยให้เกิดความสนใจได้มากกว่าการถามคำถามแบบธรรมดา การใช้เทคนิคเล่นเกมในการตั้งคำถามเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นที่ให้เกิดคิดหาคำตอบเพื่อส่งเสริมให้เกิดเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน และฝึกฝนกระบวนการคิดในหลายด้านอย่างค้ำึงถึงพัฒนาการและศักยภาพในการคิดของเด็กสอดคล้องกับ Reese (1994) ที่กล่าวว่า เกมเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ต้องการ นอกเหนือจากความสุขสนาน การใช้เทคนิคการเล่นเกมนำมาใช้ในการตั้งคำถามช่วยทำให้เกิดความสนุกสนาน เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็ก นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาเจตคติที่ดีในการเรียนรู้ได้มากขึ้น การบูรณาการการใช้คำถามและเทคนิคการเล่นเกมนำเข้าด้วยกันจึงไม่เพียงแค่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและยังส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ในการสร้างบรรยากาศที่เพลิดเพลินสนุกสนานระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับ Rudolf (1991) ที่กล่าวว่า การเล่นเกมนำไปสู่เหตุผลและความคิด เป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน และเป็นการนำเด็กไปสู่ภาวะสมดุลทางอารมณ์ การตั้งคำถามด้วยเทคนิคการเล่นเกมนำให้เกิดมีความกระตือรือร้นที่จะพยายามใช้ความคิดเพื่อตอบข้อคำถามจากการเล่นเกม การเล่นเกมเป็นเทคนิคที่ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้และคิดผ่านการลงมือกระทำ โดยเป็นการฝึกให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสที่บูรณาการกับการตั้งคำถามสอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1969) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการคิดควรให้เด็กแสดงออกโดยการปฏิบัติให้มีการลงมือกระทำและเน้นในเรื่องการพัฒนาความสนใจ เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการสำรวจ ทดลอง และลงมือกระทำ เพื่อค้นพบสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดพัฒนาการด้านการคิดและการเรียนรู้สิ่งต่างๆ

3. ลักษณะความเป็นครูและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

ผู้วิจัยพบข้อสังเกตว่าความสามารถในการออกแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลาย การเลือกใช้สื่ออย่างหลากหลาย กิจกรรมมีความแปลกใหม่ จะช่วยกระตุ้นให้เด็กได้มี ปฏิสัมพันธ์ที่หลากหลาย รวมทั้งความสามารถในการตั้งคำถามของครูที่มีความหลากหลายก็ สามารถช่วยกระตุ้นความคิดของเด็กให้พัฒนาและเชื่อมโยงประสบการณ์สำหรับการประมวลผล เพื่อหาคำตอบ สอดคล้องกับ Brookfield (2012) ที่กล่าวไว้ว่า การใช้คำถามของครูเป็น ตัวกระตุ้นให้เด็กเกิดการสังเกตและประมวลความรู้เพื่อที่จะหาคำตอบสำหรับคำถามนั้นๆ นอกจากนี้ยังเป็นส่วนสำคัญให้เด็กได้คิดและสามารถแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างกลุ่มย่อย ที่เป็นประโยชน์ในการช่วยให้มุมมองในการหาคำตอบของเด็กมีความกว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การชื่นชมและเสริมแรงทางบวกเพื่อชมเชยในความสามารถในการคิดของเด็ก หรือให้กำลังใจแก่ เด็กที่พยายามค้นหาคำตอบด้วยตนเอง นำมาซึ่งบรรยากาศในเชิงบวกที่ไม่ปิดกั้นความคิดของเด็ก การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนของครูที่รู้จักปฏิบัติอย่างเคารพต่อสิ่งที่เด็กต้องการแสดงความคิด เห็นหรือการตอบคำถามเพื่อการมีส่วนร่วมในห้องเรียนจึงมีความสำคัญในการที่ไม่ทำให้เด็ก กลัวที่จะคิดและสื่อสารออกมาสอดคล้องกับอารี พันธุ์ณี (2545) ที่กล่าวว่า การจัดวิธีการสอน การสร้างสภาพแวดล้อมของครูที่สร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เอาจริงเอาจังมากเกินไป เจตคติ ของครูในการไม่ชอบให้เด็กซักถาม และบรรยากาศที่ทำให้เด็กเกิดความกลัว มีผลกระทบต่อ การคิดสร้างสรรค์ของเด็ก นอกจากนี้ครูที่ต้องการที่จะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กต้องมี ลักษณะที่มีความมุ่งมั่น ไม่ย่อท้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของเด็กต้องอาศัยการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ต่อเนื่อง กระบวนการคิดต้องอาศัยระยะเวลาและการฝึกฝนอย่าง สม่ำเสมอเพื่อก่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับ Curtis & O'Hagan (2003) กล่าวว่า การสอนให้เด็กพัฒนาการคิดสร้างสรรค์นั้นไม่ใช่สิ่งที่ทำวันนี้แล้วพรุ่งนี้เลิก ไม่ใช่วิธีการ ที่ทำเฉพาะปีนี้และหยุดปีหน้า แต่เป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องกับเด็กทุกคน ตั้งแต่ เริ่มวางแผนการจัดกิจกรรม ตลอดจนการสรรค์สร้างบรรยากาศในชั้นเรียน

4. สื่อปลายเปิดในห้องเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

ผู้วิจัยพบข้อสังเกตว่า สื่อปลายเปิดที่ไม่มีรูปแบบการเล่นที่ตายตัวในห้องเรียนเป็นสื่อ ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระช่วยกระตุ้นให้เด็กได้คิดสร้างสรรค์ในการตั้งกฎ กติกา หรือ วิธีการเล่นที่แปลกใหม่ได้อย่างอิสระ เด็กมีโอกาสในการออกแบบการเล่นที่ตรงตามความสนใจ ของตนเอง ซึ่งทำให้การเล่นของเด็กเป็นการเล่นที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับมโนทัศน์ที่เด็กได้ เรียนรู้ตามสาระเนื้อหาที่เรียนสอดคล้องกับ Brewer (2004) ที่กล่าวว่า สื่อปลายเปิดมีปลาย

ประเภทที่ช่วยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้เด็กได้ค้นพบพัฒนาการคิดด้วยตนเอง และพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว และสอดคล้องกับงานวิจัยของวีณา ประชากุล (2549) ที่พบว่า การเล่นวัสดุปลายเปิดทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ วัสดุธรรมชาติที่ยังคง โครงสร้างเดิม วัสดุธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างไป และวัสดุธรรมชาติที่ถูกดัดแปลงโดยไม่ เหลือโครงสร้างเดิมสามารถทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้น นอกจากนี้ในห้องเรียนมีการ จัดวางสื่อปลายเปิดที่เด็กสามารถเลือกและมีปฏิสัมพันธ์ได้ด้วยตนเอง การจัดวางสื่อในห้องเรียน มีการเลือกพื้นที่ในการจัดเก็บที่เด็กสามารถหยิบและเก็บได้ด้วยตนเองสอดคล้องกับ Essa (2003) ที่เสนอแนวทางการจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้เด็กใช้ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า ควรจัดวางในชั้นที่ดึงดูดความสนใจอยู่ในระดับสายตา และหยิบจับได้เองอย่างอิสระตามความ ต้องการของเด็กแต่ละคน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลของการใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูมที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก อายุ 7 ปี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรมีการจัดอบรมในการพัฒนาศักยภาพของครูในการใช้คำถาม อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการใช้คำถามของครูเป็นการจุดประเด็นให้เด็กเกิดกระบวนการ คิดในการค้นหาคำตอบ หากครูตั้งคำถามประเภทเดียวก็จะส่งเสริมการคิดของเด็กได้เพียงด้าน เดียว การที่ครูมีความสามารถในการตั้งคำถามได้อย่างหลากหลายก็จะช่วยให้เด็กเกิด กระบวนการคิดที่หลากหลายตามมา ทำให้เด็กมีประสบการณ์ในการคิดอย่างกว้างขวาง รวมทั้ง สามารถนำทักษะที่ได้ฝึกคิดในห้องเรียนมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังเป็นการ ส่งเสริมให้ครูในทุกระดับชั้นมีความเข้าใจและสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้อย่าง ต่อเนื่อง

1.2 ครูอนุบาลควรให้ความสำคัญในการใช้คำถามในการจัดการเรียนการสอนอย่าง สม่าเสมอเพื่อช่วยในการพัฒนาระดับสติปัญญาของเด็ก ครูควรตระหนักถึงการใช้ข้อคำถามอย่าง หลากหลายเพื่อกระตุ้นการคิดของเด็กในทุกๆ ด้าน ครูควรพัฒนาตัวเองให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการตั้งข้อคำถามที่มีคุณภาพต่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้มี ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กเพื่อที่จะออกแบบการจัดการเรียนการสอนและสามารถ บูรณาการการตั้งคำถามให้เหมาะสมกับกิจกรรมอย่างสอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านการคิดของ เด็กอนุบาลอย่างเหมาะสม

1.3 ผู้ปกครองสามารถนำการใช้คำถามหลากหลายลักษณะในการเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเด็กอย่างสม่ำเสมอเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยเสริมความสามารถทางด้านสติปัญญาของเด็กนอกเหนือจากการเรียนรู้ที่โรงเรียน การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้คำถามดังกล่าวของผู้ปกครองจะช่วยให้ผู้ปกครองทำงานกับเด็กได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของเด็กเพียงกลุ่มเดียว การทำวิจัยในครั้งต่อไปผู้วิจัยควรออกแบบการทดลองเพื่อเก็บข้อมูลของเด็กทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการสอนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวกับการออกแบบหนังสือนิทานที่สอดแทรกการใช้คำถามตามทฤษฎีของบลูมเพื่อเป็นการขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการใช้คำถามที่หลากหลายที่นอกเหนือจากการสอนในห้องเรียน

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้คำถามของผู้ปกครองที่ส่งเสริมการคิด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการคิดของเด็ก ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ชนาภา แสงจำปา. (2551). *การศึกษาการใช้คำถามของครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรวรรณ เหมชะญาติ. (2553). *โมดูล 4 การบูรณาการสาระการเรียนรู้: ภาษา*. คู่มือฝึกอบรมโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีณา ประชากุล. (2549). *การเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย*. สืบค้นวันที่ 5 พฤษภาคม 2556, จาก http://www.myfirstbrain.com/teacher_view.aspx?ID=56106

อารี พันธุ์ณี. (2540). *คิดอย่างสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี.

อารี พันธุ์ณี. (2545). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ไยโหม.

ภาษาอังกฤษ

- Brewer, J. (2004). *Introduction to early childhood education: Preschool to primary grades*. Boston: Allyn and Bacon Publishers.
- Brookfield, S. (2012). *Teaching for critical thinking: Tools and techniques to help students question their assumptions*. (1st ed). California: Jossey-Bass.
- Curriculum Institute. (2007). *Bloom's critical thinking cue questions*. Retrieved July 15, 2013, <http://www.curriculuminstitute.org/conferencearchives/handouts/CCSSO%20Que%20Questions.pdf>
- Curtis, A. & O'Hagan, M. *Care and education in early childhood: A student's guide to theory and practice*. (1st ed). New York: Routledge.
- Dewey, J. (1969). Philosophy, education, and reflective thinking. In *Thomas O. Buford Toward a Philosophy of Education*. pp.180-183. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Essa, E. (2003). *Introduction to early childhood education*. New York: Thomson Delmar Learning.
- Piaget, J. (1962). *The origins of intelligence in children*. New York: WW.Norton.
- Reese, D. (1997). Native Americans in children's literature. In Violet J. Harris (Ed), *Using multienthnic literature in the K-8 classroom* (pp. 155-192). MA: Christopher-Gordon.
- Rudolf, R. (1991). *Children: The Challenge*. USA: Plume.